SZKA 212_19

A WATERGATE-BOTRÁNY

19/1A A WATERGATE-BOTRÁNY 1972–1975

1. rész

Az ügyre azzal irányult közfigyelem, hogy 1972. június 17-én letartóztattak öt (a Republikánus Párt elnöki újraválasztási bizottsága által felbérelt) embert, akik betörtek a Demokrata Párt elnökválasztási főhadiszállásául szolgáló washingtoni Watergate-irodaházba, és ott lehallgató-készülékeket próbáltak elhelyezni. Néhány nap múlva betörés és illetéktelen lehallgatás miatt vádat emeltek a tetten ért ötök, valamint ifj. E. Howard Hunt volt fehér házi gyakornok és G. Gordon Liddy, Nixon elnöki újraválasztási bizottságának főtanácsadója ellen, 1973 januárjában pedig mindannyian a District of Columbia-i bíróság elé kerültek. A letartóztatás és a bírósági tárgyalás között eltelt hónapokban az elnök és környezete mindvégig tagadta, hogy a vádlottak kapcsolatban álltak volna a kormányzattal, ahogyan azt néhány lap – mindenekelőtt a *Washington Post* – állította.

A John J. Sirica főbíró vezette tárgyaláson a vádlottak közül öten bűnösnek vallották magukat, és kettejüket el is ítélte az esküdtszék. Az ítélet kihirdetésekor a bíró felolvasta az egyik vádlott levelét: James W. McCord azzal vádolta a Fehér Házat, hogy figyelemelterelő akciót szervezett a betöréssel való kapcsolatának eltussolására, továbbá hamis vallomásra, illetve hallgatásra igyekezett kényszeríteni a vádlottakat. McCord arra is felhívta a figyelmet, hogy a perben felvonultatott tanúk hamis vallomást tettek. Az újra összehívott esküdtszék előtt az egyik vádlott, Jeb Stuart Magruder (az újraválasztási bizottság elnökének, John N. Mitchell volt igazságügyi miniszternek az asszisztense) megváltoztatva korábbi vallomását kijelentette, hogy Mitchell és John W. Dean elnöki tanácsadó nyomására állított valótlant.

Feladat

Olvassátok el a szöveget, emeljétek ki belőle az események menete szempontjából kulcsfontosságúnak látszó tényeket, és jegyezzétek le ezeket az alábbi sorokra! Ezek fognak majd bekerülni a történet közösen elkészítendő kronológiájába.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

19/1B A WATERGATE-BOTRÁNY 1972–1975

2. rész

Minthogy ezzel a Fehér Ház is egyértelműen belebonyolódott az ügybe, 1973 áprilisában Nixon új nyomozást rendelt el, majd kijelentette, hogy felelősséget vállal az ügybe keveredett munkatársaiért, s elfogadja tanácsadói – Dean, Harry H. Haldeman, John Ehrlichman – és Richard Kleindienst igazságügyi miniszter lemondását. Az elnök ugyanakkor tagdta, hogy ő maga tudott volna a törvénytelenségekről. Az új igazságügyi miniszter, Elliot L. Richardson Archibald Cox harvardi jogászprofesszort bízta meg a Watergate-ügy ügyészi teendőinek ellátásával.

Májustól a Szenátus került a figyelem középpontjába, ahol az elnökválasztási kampány vizsgálatára még 1973 februárjában felállított, Sam J. Ervin demokrata szenátor vezette különbizottság nyilvános – a televízióban is közvetített – meghallgatásokat kezdett. A vallomások a kampánystáb és a fehér házi apparátus egyes tagjainak vétkességét támasztották alá, Dean azonban közvetlenül Nixont is vádolta azzal, hogy tudott a fedőakciókról. 1973 júliusában Alexander P. Butterfield, az elnöki hivatal korábbi munkatársa felfedte, hogy a fehér házi irodákban elhangzott beszélgetéseket titokban magnószalagra rögzítették. Cox és az Ervin-bizottság azonnal bekérette a felvételeket, Nixon azonban az elnöki hatáskörre és nemzetbiztonsági érdekekre hivatkozva megtagadta a tekercsek átadását. Amikor Sirica főbíró is elrendelte a szalagok átadását, és ezt a döntést a fellebviteli bíróság is helyben hagyta, Nixon a felvételek írott összefoglalóját ajánlotta fel, cserébe pedig azt kérte, hogy más elnöki dokumentumokat már ne követeljenek tőle. Cox elutasította az ajánlatot, Nixon pedig arra utasította Richardsont, hogy váltsa le a különleges ügyészt. Az igazságügyi miniszter és helyettese, William D. Ruckelshaus inkább lemondott, semhogy végrehajtsa az elnök utasítását. A leváltott miniszter helyére az engedékeny Robert Bork került, és végül ő távolította el Coxot.

Feladat

Olvassátok el a szöveget, emeljétek ki belőle az események menete szempontjából kulcsfontosságúnak látszó tényeket, és jegyezzétek le ezeket az alábbi sorokra! Ezek fognak majd bekerülni a történet közösen elkészítendő kronológiájába.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

19/1C A WATERGATE-BOTRÁNY 1972–1975

3. rész

A közfelháborodás miatt decemberben Nixon arra kényszerült, hogy a Sirica határozatában követelt kilenc szalagból hetet adjon át (a további kettőről a Fehér Ház azt állította, hogy azok sosem léteztek), de az egyik felvételen olyan törlés volt, amelyről a szakértők megállapították, hogy nem keletkezhetett véletlenül.

Az elnök számos közeli munkatársa ellen folyt bűnvádi eljárás 1974 elejére, és néhányan már beismerték bűnösségüket. A „Watergate" szó ekkor már nemcsak a betörésre és az azzal összefüggő manipulációkra utalt, hanem fény derült az 1972-es kampány törvénytelen finanszírozására, a kampány során elkövetett „piszkos trükkökre", valamint arra, hogy a Fehér Házon belül illegális hírszerző szervezetet állítottak fel. Ez utóbbit azzal is vádolták, hogy egy pszichiáter rendelőjébe betörve megszerezték a védelmi minisztérium korábbi munkatársának, a vietnami háborúval kapcsolatos titkos Pentagon-iratokat nyilvánosságra hozó Daniel Ellsbergnek a feljegyzéseit.

Feladat

Olvassátok el a szöveget, emeljétek ki belőle az események menete szempontjából kulcsfontosságúnak látszó tényeket, és jegyezzétek le ezeket az alábbi sorokra! Ezek fognak majd bekerülni a történet közösen elkészítendő kronológiájába.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

19/1D A WATERGATE-BOTRÁNY 1972–1975

4. rész

A vádak együttes súlyának hatására a Képviselőház jogi bizottsága 1974 májusában megindította a védeljárást (impeachment) Nixon ellen. Sirica újabb szalagok átadására szólította fel az elnököt, júliusban pedig a Legfelsőbb Bíróság rendelte el egyhangú döntéssel a felvételek átiratainak átadását. Július 27-e és 30-a között a kongresszusi jogi bizottság három vádponttal megindította az impeachmentet az elnök ellen. Nixon augusztus 5-én kénytelen volt átadni három magnószalag gépelt változatát, amelyek nyilvánvalóan bizonyították, hogy tudott a fedőakcióról – ezzel a Kongresszusban maradék támogatottsága is megszűnt. Augusztus 8-án a kormányzáshoz szükséges „kellően szilárd politikai alap" hiányára hivatkozva jelentette be lemondását, majd másnap délelőtt elhagyta az elnöki hivatalt.

Tanácsadóit, Haldemant, Ehrlichmant, és Mitchellt összeesküvés, az igazságszolgáltatás akadályozása és hamis vallomás vádjával 2 és fél évtől 8 évig terjedő börtönbüntetésre ítélték. Nixon mentesült az eljárás alól: lemondásával az impeachment megszűnt, utódja, a korábbi alelnök, Gerald R. Ford pedig 1974. szeptember 8-án teljes elnöki kegyelemben részesítette.

A botrány feltárásában vezető szerepet játszott a *Washington Post* c. napilap két riportere, Robert Woodward és Carl Bernstein. Cikksorozatukban bemutatták a betörés körülményeit, valamint a megbízók kilétét és indítékait. Írásaikat azóta is a tényfeltáró újságírás példaértékű munkái között tartják számon. Informátoruk kiléte azonban 2005 májusáig titokban maradt.

Feladat

Olvassátok el a szöveget, emeljétek ki belőle az események menete szempontjából kulcsfontosságúnak látszó tényeket, és jegyezzétek le ezeket az alábbi sorokra! Ezek fognak majd bekerülni a történet közösen elkészítendő kronológiájába.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

19/2A MEGSZÓLAL A „MÉLY TOROK”

Valóságmozaikok

A Watergate-botrány kirobbanása egybeesett az FBI válságával. Nem sokkal korábban halt meg a végtelenül befolyásos alapító-igazgató, J. Edgar Hoover, és helyettese, W. Mark Felt arra számított, hogy Nixon őt nevezi ki. Ez azonban nem következett be, Nixon kívülről jelölt új igazgatót.

Az FBI vezetői féltették a szervezet önállóságát, és bizalmatlanul tekintettek az elnök szándékaira. A Watergate-botrány során a Fehér Ház megpróbálta kisiklatni az FBI nyomozását, amit Felt az intézmény integritása elleni támadásnak értelmezett.
A kinevezés elmaradása miatti személyes haragon kívül ez motiválhatta az igazgatóhelyettest arra, hogy ha információkkal nem is, de értesüléseik megerősítésével és oknyomozó munkájuk helyes irányba terelésével segítse az újságírókat.

Woodward és Felt korábbról ismerte egymást. Felt egy másik ügyben korrekt együttműködést alakított ki Woodwarddal, ezért most is megbízott benne. Eleinte telefonon beszéltek, de az FBI igazgatóhelyettese tisztában volt a Nixon-kormányzat módszereivel. Ezért a helyzet forróbbá válásakor valóban földalatti garázsokban beszélték meg a legújabb fejleményeket.

Amikor Woodward és Bernstein félreértett egy részinformációt, és téves cikket közölt, Felt megfeddte őket, ám megerősítette, hogy alapvetően jó úton járnak – ezzel túlsegítette őket a nyomozás legválságosabb pillanatán.

Woodward végig tartotta a kapcsolatot az FBI-tól még 1973-ban távozott Felttel. A 91 éves férfit végül gyermekei és ügyvédnek készülő unokája beszélte rá, hogy még életében járuljon hozzá a titok feltárásához.

Az önleleplező cikket végül nem újságíró, hanem a család barátja, egy ismert kaliforniai ügyvéd írta. A család nem tagadja, hogy a lépésnek anyagi indokai is vannak. Felt lánya azt mondta, nem bánná, ha a befolyó pénzből „legalább pár számlát” vagy az unokák egyetemi tandíjának egy részét ki tudnák fizetni. Másrészt a történetet leközlő lap, a Vanity Fair nem fizetett a cikkért, és a család is azt hangsúlyozta, hogy azt szerették volna, ha Felt élete alkonyán felmentést kap a közvéleménytől, és megérzi a felé áradó elismerést.

19/2B MEGSZÓLAL A „MÉLY TOROK”

Valóságmozaikok

Az egykori igazgatóhelyettes a szolgálati titok megsértésével bűncselekményt követett el, ezért akár börtönre is ítélhették volna.

A családnak az unoka által felolvasott közleménye szerint W. Mark Felt sokáig úgy vélte, hogy tette nem volt méltó az FBI-hoz. Nemrégiben azonban azt mondta lányának, hogy „az emberek régebben azt hitték, Mély Torok bűnöző volt, ma viszont hősnek tekintik”.

„Nem, nem állt szándékomban idáig juttatni az ügyet” – mondta Felt a Vanity Fair magazin szerint a lányának, Joannek. Sokkal inkább „a kötelességét teljesítette”.

A Washington Post emberei riportertörténelmet írtak, megalkották az oknyomozó újságírást. Ezek a leleplezések megalapozták a két riporter hírnevét. Bernstein és Woodward a megvesztegethetetlen újságírás példaképeivé vált.

A találkozók megbeszéléseihez titkos kódot használtak. Amikor Woodward találkozni akart az informátorával, üres virágcserepet állított egy piros zászlóval lakása hátsó erkélyére. Ha Mély Torok akart találkozót, titokzatos módon egy óra mutatói jelentek meg Woodward New York Times példányának huszadik oldalán. Miközben a riporterek a garázst megközelítették, az informátor félreérthetetlen jelzéseket adott, hogy merre találják a megfelelő utat a rejtekhelyhez.

Az FBI elnökhelyettese gyűlölte a Fehér Házat, amely arra kényszerítette a nyomozó hatóságokat, hogy lehetőségeikkel visszaélve politikai célokat szolgáljanak.

Felt, a „mély torok”, meglehet, sértett ember volt. De a Watergate-ügy nem pörgött volna végig, ha nincs ügyész, nincs bíró, aki nem riadva vissza a vele szemben álló hatalmasságoktól, nem arra használja fel – szuverénül – a maga alkotmányos pozícióját, hogy a jog és törvény szerint járjon el törvénytelenségek elkövetőivel szemben.